

VOLUNTAT DE RECERCA EN GASPAR JAÉN

En un comentari que vaig escriure sobre el primer llibre de Gaspar Jaén i Urban, *Cadells de la fosca trencada*, i que va publicar-se en aquesta mateixa revista,¹ deia que, al meu entendre, aquell llibre, si bé resultava seductor per a qualsevol lector habitual de poesia, presentava un cert desequilibri que provenia de la tensió a què l'autor sotmetia el llenguatge, tensió que dificultava l'assoliment d'una comunicació que, per altra banda, semblava que el poeta es proposava d'aconseguir. Deia això, i deia també que una lectura profunda del llibre feia pensar seriosament en les possibilitats expressives del seu autor, possibilitats que no dubtava gens a afirmar que era capaç de concretar en d'altres llibres.

Doncs bé, aquell equilibri que jo trobava a faltar en *Cadells de la fosca trencada*, es dona i plenament, sempre al meu entendre, és clar, en *Cambra de mapes*,² el segon llibre, si no vaig errat, del poeta d'Elx. Efectivament, *Cambra de mapes* és un llibre d'una gran bellesa, equilibrat, dens i profund, que en cap moment no produeix aquella sensació de desassossec que hom experimenta en llegir un poemari en què algun dels elements que el componen coixeja. Escrit entre 1976 i 1980 posa de manifest una gran unitat expressiva, la qual cosa denota una maduresa en l'estil que no em sé estar de remarcar. Amb això no vull pas dir que Gaspar Jaén hagi podat de tal manera el propi arbre que només en quedi l'esquelet; ben al contrari, el pas endavant que, al meu entendre, ha fet el poeta amb aquest segon llibre representa un guany, però al mateix temps, com qualsevol guany, almenys en aquest terreny, comporta un repte: el de no solament mantenir sinó millorar l'adequació entre els diferents i a voltes diversos elements que componen el poema.

Cambra de mapes se'ns ofereix dividit en dos «llibres», el primer dels quals s'inicia amb un seguit de poemes que porten el títol genèric de «L'illa». En aquest primer conjunt és on, tal vegada, el llenguatge recorda més el llibre anterior. Amb tot, la concreció del tema i, sobretot, la manera d'exposar-lo, fan absurda qualsevol comparació. La referència al viatge d'Odisseu, junt amb el caràcter cíclic dels vuit poemes, tots ells falsos sonets, dona contingut a l'exigència d'una recerca, tant de l'expressió com d'un mateix. Perquè, fet i fet, a *Cambra de mapes* hi ha una clara voluntat de recerca, i el paisatge (les ciutats sobretot), que hom pot considerar com l'objecte poètic per excel·lència del llibre —si és que en poesia hi ha «objecte», és clar—, suscita la reflexió, el comentari, i, amb el co-

mentari, ultrapassa la mera funció de referència i ens és ofert amb continguts nous: les vivències del poeta. Aquesta simbiosi entre els dos elements damunt els quals s'assenta el llibre es repeteix en les dues parts en què el poeta l'ha dividit, bé que amb algunes diferències. El mateix passa, en general, amb el llenguatge de què l'autor se serveix i que el porta a escriure uns versos que, sobretot al primer «llibre», flueixen assossegats, lents, una mica malenconiosos tal volta, com si del que es tractés fos només de recordar, de descriure. Això no obstant, una lectura atenta revela d'una banda una construcció perfectament travada i eficaç en la seva aparent senzillesa, i de l'altra una molt sàvia i prudent utilització dels recursos poètic i/o dels elements del discurs que generen nuclis d'atenció i confereixen al conjunt aquell grau de tensió necessari a l'escriptura poètica. Algunes lleus referències polítiques d'identificació entre els problemes d'algunes nacions (Galícia, Bretanya) i els Països Catalans palesen l'atenció desperta de l'autor, sense, però, allunyar-lo de la recerca personal que, com deia, és, al meu entendre, un dels principals eixos del conjunt.

El «llibre» segon, que comença, juganer, amb el «Cançoner» en el qual el poeta ens parla de Jamaica, indret que serà, alhora, el nom del gat d'una amiga seva, se centra de seguida en i amb la melangia dels decasíl·labs, força «estellesians» al meu veure, de les «Elegies» de ciutats (Praga, Berlín, Roma), i sobretot en la llarga (162 versos en 10 seccions) «Elegia de Bolonya», que narra amb prou franquesa la nostàlgia d'un amor servint-se d'un llenguatge evocador en el qual les remembrances dels indrets, ultra la bellesa descriptiva i el valor de referència que poden tenir, expressen un sentiment i n'expliquen els moviments profunds. L'equilibri entre aquests dos components és un dels encerts majors del llibre, un equilibri que el lector mai no troba que encotilli el rigor del vers, gràcies al domini tècnic de l'autor, que li permet d'utilitzar àgils encavallaments, i a la contundència amb què Gaspar Jaén introdueix rebles que són, per sí sols, tan explícits com un comentari. En el poema que completa aquest segon «llibre», intitulat precisament «Cambra de mapes», l'autor, mitjançant cent decasíl·labs bellíssims i d'una gran riquesa poètica, lamenta la pèrdua d'un afecte (una amabat, potser?) que li era molt car.

Amb *Cambra de mapes* Gaspar Jaén i Urban supera, doncs, a parer meu, les vacil·lacions i els excessos del seu primer llibre, i se situa per dret propi en un lloc de privilegi entre els poetes actuals en llengua catalana. Si *Cadells de la fosca trencada* era, com he dit,

un llibre seductor però desigual, *Cambra de mapes*, al costat d'un poder d'atracció igual o superior, ofereix un magnífic equilibri expressiu que posa de manifest la maduresa que ha assolit el poeta. Felicitem-nos-en.

MIQUEL MARTÍ I POL

1. Vegeu *Reduccions*, núm. 4, abril de 1978, pp. 69-70.
2. Gaspar Jaén i Urban, *Cambra de mapes*, Llibres del Mall, núm. 62, Barcelona 1982.